

Sorgulamak yükseltir bizi, hikâyelerse ikna eder

Alberto Manguel 'Merak'ta "Merak nedir", "Neyi bilmek isteriz", "Dil nedir", "Hakikat nedir" benzeri sorular geliştirerek, bunları dibe dalacaklara bir can simidi gibi hazırlamayı başarıyor. Merakın ana ateşleyicileri soru ve sorgulama, kitabın ana gerekçeleri...

İsmi 'Merak' olan bir kitabı merak etmekten doğal ne olabilir? Dahası, kolay bilinenme ve yaşama formülü gibi bize sunulan onca merak uyandırıcı yayın arasında Alberto Manguel türü, kültürel çeşniciliği oldukça zengin bir yazarla karşılaştığımızda merakımız daha da kabarır. Ne yazdı acaba, merakın kültürel tarihini mi inceledi? Değil değil, bildik türden bir çalışma değil 'Merak'. Basbayağı bir Dante ve onun ölümsüz eseri 'İlahi Komediya' okuması.

Ancak bu kadarını söylemek eksik kalır. **Manguel kendi biyografisi, 'İlahi Komediya' ve kültür tarihi ana ekseninde ilerliyor, merak uyandırıcı arabaşlıklarla okurun gönlünü çeliyor.** "Merak nedir", "Neyi bilmek isteriz", "Dil nedir", "Hakikat nedir" benzeri sorular geliştirerek, bunları denize, dibe dalacaklara bir can simidi gibi hazırlamayı başarıyor. Merakın ana ateşleyicileri soru ve sorgulama, kitabın ana gerekçeleri. **"Sorgulamak bizi yükseltir" derken, insanoğlunun merak ve soru ile yaşadığı macerayı manevi alana çeker yazar bizi.** Dil nedir? Bunu sorar. Hafızasını yoklar. Borges'ten Edgar Allen Poe'ya kadar ileri geri dalışlar yaparak felsefenin, edebiyatın evreni ile günlük hayatın pratiğini iç içe geçirir. Böylelikle bir köpek sahibi olmakla Odysseus'un ayaklarının dibinde ölen köpek, V. Woolf'un 'Flush'ı, 'İlahi Komediya' ve İsmail kadere birbirine bağlanır.

İnsanın başına ne geldiyse merak yüzündendir ve "Keçiyi yardan uçuran bir tutam otur" sözünde olduğu gibi başlangıçta ihtiyaç duyduğumuz şeylere yöneliriz. Bu sebepten olmalı Manguel 'keşfe götüren merakla mahvolmaya götüren merak arasındaki geri-

lim'den söz eder. İlginç olan, yazarın önce kendisini keşfe açık bir özne olarak konumlandırması, arkasından Dante'nin eşliğinde, Batı kültürü, inancı ve mitolojisine yolculuklar yapmasıdır. Burası da ilginçtir; Dante, Vergilius'a nasıl yaslanırsa o da Dante'ye öyle yaslanır- Dante'nin bir ön biliş ve keşifle evrensel bir kapsama sahip olduğu dolaylı şekilde duyuruluyor sanki. Arkeoloji olarak dilbilimsel ve kültürel yüceltme merakın hamurunda Manguel'in kaleminde güncelleniyor.

Kültürel ayrıştırma ve çatışma alanları icat etmek değil daha çok bağdaştırma ve ortaklıklar tespit etme gibi bir değişmez tutumu var Manguel'in. Şüphesiz bu onun melezliğinden gelir. Kimlikler, kültürel anlatılar dilden dile değışseler bile fakat hep değışmeyen bir şeyler vardır. "Grimm Kardeşler'in Masalları'nın ya da 'Binbir Gece Masalları'nın ya da Dante'nin 'İlahi Komediya'sı'nın hakikaten de tek ve aynı kitap olduğunu söylememi mümkün kılan ne?" diye sorar, merak kabartıcı bir yaklaşımla Manguel.

Bir de çapkın uyarıda bulunur: "Hakikati söylemenin elimizdeki en iyi yolu yalan söylemektir" yani hikâyeye anlatmaktır. Ona göre "Hikâyeler olmasa din sadece vaazdan ibaret olurdu. Bizi ikna eden hikâyelerdir". 'Merak'ı da hikâyeye eder gibi yazmıştır Manguel. İyi yazmıştır hem de. ■

MERAK

Alberto Manguel
Çeviren:
Kutlukhan Kutlu
Yapı Kredi
Yayınları, 2017
376 sayfa, 28 TL.